TEISINGUMO TEISMO (devintoji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. balandžio 27 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Jurisdikcija ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimas bei vykdymas – Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 – 9 ir 15 straipsniai – Buvusios vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismų jurisdikcijos išlaikymas po persikėlimo – Sąvoka „persikėlimas“ – Prašymas pakeisti sprendimą dėl bendravimo teisių – Termino, per kurį toks prašymas turi būti pateiktas, apskaičiavimas – Bylos perdavimas naujosios vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismui, kuris yra tinkamesnis nagrinėti bylą“

Byloje C-372/22

dėl *tribunal d'arrondissement de Luxembourg* (Liuksemburgo apygardos teismas, Liuksemburgas) 2022 m. birželio 8 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2022 m. birželio 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

CM

prieš

DN

TEISINGUMO TEISMAS (devintoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė L. S. Rossi (pranešėja), teisėjai J.-C. Bonichot ir S. Rodin,

generalinis advokatas M. Szpunar,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Europos Komisijos, atstovaujamos S. Noë ir W. Wils,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: prancūzų.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243), 9 straipsnio 1 dalies ir 15 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant CM ir DN ginčą dėl jų nepilnamečių vaikų bendravimo teisių.

Reglamentas Nr. 2201/2003

3 Reglamento Nr. 2201/2003 12, 13 ir 33 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(12) Jurisdikcijos pagrindai, susiję su tėvų pareigomis, nustatyti šiame reglamente, yra suformuluoti kuo la[biau] atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo kriterijų. Tai reiškia, kad jurisdikcija turėtų pirmiausiai priklausyti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybei narei, išskyrus tam tikrus vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo atvejus arba pagal tėvų pareigų turėtojų susitarimą.

(13) Vaiko labui šis reglamentas išimties tvarka ir tam tikromis sąlygomis leidžia jurisdikciją turinčiam teismui perduoti bylą kitos valstybės narės teismui, jei šis teismas yra geresnėje vietoje bylai nagrinėti [jei šis teismas yra tinkamesnis nagrinėti bylą]. Tačiau šiuo atveju antrasis teismas neturėtų perduoti bylos trečiam teismui.

<…>

(33) Šis reglamentas pripažįsta Europos Sąjungos [p]agrindinių teisių chartijos principus ir jų laikosi. Visų pirma juo siekiama užtikrinti pagarbą pagrindinėms vaiko teisėms, išdėstytoms Europos Sąjungos [p]agrindinių teisių chartijos 24 straipsnyje.“

4 Šio reglamento 2 straipsnyje „Sąvokų apibrėžimai“ įtvirtinta:

„Šiame reglamente:

<…>

7) „tėvų pareigos“ – visos teisės ir pareigos, susijusios su vaiko asmeniu ar turtu, suteikiamos fiziniam ar juridiniam asmeniui teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu. [Jos apima, be kita ko, globos teises ir bendravimo teises;]

<…>

9) „globos teisės“ apima teises ir pareigas, susijusias su vaiko priežiūra, ypač teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą;

10) „bendravimo teisės“ apima visų pirma teisę ribotam laikui nuvežti vaiką kitur negu yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta;

<…>“

5 Minėto reglamento II skyriaus „Jurisdikcija“ 2 skirsnyje „Tėvų pareigos“ yra 8–15 straipsniai.

6 Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnyje „Bendroji jurisdikcija“ numatyta:

„1. Valstybės narės teismai turi jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis vaikui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai byla patenka jų žinion, yra toje valstybėje narėje.

2. Šio straipsnio 1 daliai taikomos 9, 10 ir 12 straipsnių nuostatos.“

7 Šio reglamento 9 straipsnyje „Nenutrūkstama vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos jurisdikcija“ nustatyta:

„1. Tais atvejais, kai vaikas teisėtai persikelia iš vienos valstybės narės į kitą ir įgyja ten naują nuolatinę gyvenamąją vietą, [nukrypstant nuo 8 straipsnio] vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai tris mėnesius nuo persikėlimo išlaiko jurisdikciją, kad pakeistų sprendimą dėl bendravimo teisių, priimtą toje valstybėje narėje iki vaiko persikėlimo, jeigu bendravimo teisių turėtojo pagal tą teismo sprendimą dėl bendravimo teisių nuolatinė gyvenamoji vieta ir toliau išlieka vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje.

2. 1 dalis netaikoma, jei 1 dalyje nurodytas bendravimo teisių turėtojas sutiko su vaiko naujos įprastinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismų jurisdikcija dalyvaudamas tų teismų procesuose neginčydamas jų jurisdikcijos.“

8 Minėto reglamento 15 straipsnyje „Perdavimas teismui, geriau tinkančiam nagrinėti bylą“ nustatyta:

„1. Išimties tvarka valstybės narės teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, manydami, kad kuris nors kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismas būtų tinkamesnis nagrinėti bylą ar kurią nors konkrečią jos dalį, ir jei tai labiausiai atitinka vaiko interesus, gali:

a) sustabdyti atitinkamą bylą arba jos dalį ir paraginti šalis pateikti pareiškimą tos kitos valstybės narės teismui pagal šio straipsnio 4 dalį; arba

b) prašyti kitos valstybės narės teismą prisiimti jurisdikciją pagal šio straipsnio 5 dalį.

2. Šio straipsnio 1 dalis taikoma:

a) šalies prašymu; arba

b) paties teismo iniciatyva; arba

c) kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismo prašymu pagal šio straipsnio 3 dalį.

Perdavimui paties teismo iniciatyva ar kitos valstybės narės teismo prašymu turi pritarti bent viena šalis.

3. Vaikas laikomas turinčiu konkretų ryšį su valstybe nare, kaip nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, jei ta valstybė narė:

a) iškėlus bylą šio straipsnio 1 dalyje minėtame teisme, tapo vaiko nuolatine gyvenamąja vieta; arba

b) yra buvusi vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta; arba

c) yra vaiko pilietybės vieta [valstybė]; arba

d) [vieno iš] tėvų pareigų turėtojų nuolatinė gyvenamoji vieta; arba

e) vieta, kurioje yra vaikui priklausantis turtas, ir byla yra susijusi su vaiko apsaugos priemonėmis, susijusiomis su šio turto administravimu, išsaugojimu ar perleidimu [disponavimu].

4. Valstybės narės teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, nustato terminą, per kurį tos kitos valstybės narės teismas perima bylą savo žinion [per kurį turi būti kreiptasi į kitos valstybės narės teismus] pagal šio straipsnio 1 dalį.

Jei teismai per tą laiką neperima bylos [jeigu per tą terminą į teismus nesikreipiama], teismas, kuriame buvo iškelta byla, toliau naudojasi jurisdikcija pagal 8–14 straipsnius.

5. Tos kitos valstybės narės teismai tais atvejais, kai dėl konkrečių bylos aplinkybių tai labiausiai atitinka vaiko interesus, per šešias savaites nuo bylos iškėlimo juose pagal šio straipsnio 1 dalies a arba b punktą priima [gali priimti] jurisdikciją. Šiuo atveju teismas, kuriame pirmiausia buvo iškelta byla, atsisako jurisdikcijos. Priešingu atveju teismas, kuriame pirmiausia buvo iškelta byla, toliau naudojasi jurisdikcija pagal 8–14 straipsnius.

6. Šio straipsnio tikslais teismai bendradarbiauja arba tiesiogiai, arba per centrines institucijas, paskirtas pagal 53 straipsnį.“

9 To paties reglamento 19 straipsnio „*Lis pendens* ir su jomis susiję ieškiniai“ 2 dalyje numatyta:

„Jeigu skirtingų valstybių narių teismuose iškeliamos bylos dėl tėvų pareigų to paties vaiko atžvilgiu ir tuo pačiu ieškinio pagrindu [tam pačiam vaikui dėl to paties dalyko ir pagrindo], teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla, savo iniciatyva sustabdo nagrinėjimo procesą, kol nustatoma pirmojo teismo jurisdikcija.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 CM ir DN yra atitinkamai dviejų nepilnamečių vaikų, gimusių 2009 ir 2010 m., tėvas ir motina. Šeima gyveno Paryžiaus (Prancūzija) regione iki 2015 m., kai persikėlė į Liuksemburgą.

11 2020 m. birželio 12 d. sprendimu *Tribunal d’arrondissement de Luxembourg* (Liuksemburgo apygardos teismas, Liuksemburgas) šeimos bylų teisėjas nustatė šių vaikų teisėtą ir nuolatinę gyvenamąją vietą su savo motina Prancūzijoje, nurodęs vėlesnę datą – 2020 m. rugpjūčio 31 d., be kita ko, siekdamas atsižvelgti į šių vaikų interesus baigti mokslo metus Liuksemburge. Minėtu sprendimu šis teismas jų tėvui, tebegyvenančiam Liuksemburge, tam tikromis sąlygomis suteikė teisę bendrauti su vaikais ir juos apgyvendinti taip pat nuo 2020 m. rugpjūčio 31 d.

12 2020 m. rugpjūčio 30 d. motina ir atitinkami nepilnamečiai vaikai faktiškai persikėlė į Prancūziją.

13 2020 m. spalio 14 d. tėvas *tribunal d'arrondissement de Luxembourg* (Liuksemburgo apygardos teismas) pateikė prašymą pakeisti jo bendravimo ir apgyvendinimo teisių įgyvendinimo tvarką.

14 Kadangi motina prašymą, kurio dalykas analogiškas, pateikė *tribunal judiciaire de Nanterre* (Nantero pirmosios instancijos teismas, Prancūzija) šeimos bylas nagrinėjančiam teisėjui šešiomis dienomis anksčiau nei tėvas, kuris pateikė prašymą *Tribunal d'arrondissement de Luxembourg* (Liuksemburgo apygardos teismas), 2020 m. gruodžio 1 d. sprendimu šis teismas, taikydamas Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 2 dalį, sustabdė bylos nagrinėjimą, kol Prancūzijos teismas priims sprendimą dėl savo tarptautinės jurisdikcijos.

15 2021 m. rugsėjo 17 d. sprendimu *tribunal judiciaire de Nanterre* (Nantero pirmosios instancijos teismas, Prancūzija) pripažino, kad neturi jurisdikcijos nagrinėti motinos prašymo, iš esmės motyvuodamas tuo, kad pagal Reglamento Nr. 2201/2003 9 straipsnį tėvas, pirma, pateikė prašymą Liuksemburgo apylinkės teismui per tris mėnesius nuo atitinkamų nepilnamečių vaikų teisėto perkėlimo į kitą gyvenamąją vietą ir, antra, nepripažino Prancūzijos teismų jurisdikcijos.

16 2022 m. kovo 3 d. sprendimu *Cour d'appel de Versailles* (Versalio apeliacinis teismas, Prancūzija) atmetė motinos apeliacinį skundą dėl šio sprendimo.

17 Prašyme priimti prejudicinį sprendimą *tribunal d'arrondissement de Luxembourg* (Liuksemburgo apygardos teismas) klausia, pirma, dėl savo jurisdikcijos pagal Reglamento Nr. 2201/2003 9 straipsnį. Šiuo klausimu šis teismas pažymi, kad nors tėvo prašymas pakeisti jo bendravimo ir apgyvendinimo teisių įgyvendinimo tvarką buvo pateiktas praėjus mažiau nei trims mėnesiams po faktinio atitinkamų nepilnamečių vaikų persikėlimo, jis buvo pateiktas praėjus daugiau nei keturiems mėnesiams po 2020 m. birželio 12 d. paskelbto teismo sprendimo, kuriame buvo nuspręsta dėl šio persikėlimo ir kuris yra galutinis, taigi turi *res judicata* galią. Jei būtų pasirinkta ši data, minėtas teismas turėtų atsisakyti jurisdikcijos nagrinėti šį prašymą.

18 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl Reglamento Nr. 2201/2003 9 ir 15 straipsnių sąsajos. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į pagrindinės bylos aplinkybes, mano, kad dvi iš šio 15 straipsnio taikymo sąlygų yra įvykdytos, vis dėlto jis abejoja dėl galimybės atsisakyti nagrinėti šį ginčą Prancūzijos teismų naudai, atsižvelgdamas tiek į tėvo pastabas dėl šio 9 straipsnio nuostatų pirmenybės prieš 15 straipsnio nuostatas, tiek į 2018 m. spalio 4 d. Sprendimą *IQ* (C-478/17, EU:C:2018:812).

19 Šiomis aplinkybėmis *tribunal d'arrondissement du Luxembourg* (Liuksemburgo apygardos teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento [Nr. 2201/2003] 9 straipsnio 1 dalis taikoma:
   a) prašymui pakeisti bendravimo teisę, kaip ji suprantama pagal to reglamento 2 straipsnio 10 dalį, kurį šios teisės turėtojas pateikia remdamasis galutiniu, *res judicata* galią turinčiu teismo sprendimu (jo galiojimas atidėtas atsižvelgiant į vaikų interesus), priimtu ankstesnės vaikų nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje daugiau nei prieš keturis mėnesius iki kreipimosi į teismą pagal [minėto reglamento] 9 straipsnio 1 dalį,
   b) ir nepaisant [to paties] reglamento 8 straipsnyje numatytos bendrosios jurisdikcijos,

nors [Reglamento Nr. 2201/2003] 12 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „jurisdikcijos pagrindai, susiję su tėvų pareigomis, nustatyti šiame reglamente, yra suformuluoti kuo labiausiai atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo kriterijų [; t]ai reiškia, kad jurisdikcija turėtų pirmiausiai priklausyti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismams, išskyrus tam tikrus vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo atvejus <…>“?

2. Jei į [pirmąjį] klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar dėl jurisdikcijos pagal [Reglamento Nr. 2201/2003] 9 straipsnio 1 dalį, kuri numatyta „nukrypstant nuo šio reglamento 8 straipsnio“, draudžiama taikyti to paties reglamento 15 straipsnį, kuris taikomas „išimties tvarka“ ir „jei tai labiausiai atitinka vaiko interesus [atitinka geriausius vaiko interesus]“?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

20 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 9 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad trijų mėnesių laikotarpis, per kurį, nukrypstant nuo šio reglamento 8 straipsnio 1 dalies, vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai išlaiko jurisdikciją nagrinėti prašymą pakeisti galutinį sprendimą dėl bendravimo teisių, prasideda kitą dieną po faktinio šio vaiko persikėlimo, ar kitą dieną po teismo sprendimo, kuriame nustatyta šio vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos pakeitimo data.

21 Pirmiausia reikia priminti, kad, kaip matyti iš Reglamento Nr. 2201/2003 12 konstatuojamosios dalies, jis priimtas siekiant kuo labiau atsižvelgti į vaiko interesus, ir šiuo tikslu pirmenybė jame teikiama artumo kriterijui. Europos Sąjungos teisės aktų leidėjas manė, kad geografiškai arti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos esantis teismas gali geriausiai įvertinti vaiko interesus atitinkančias priemones. Taigi remiantis šia konstatuojamąja dalimi jurisdikcija turėtų pirmiausia priklausyti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismams, išskyrus tam tikrus vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo atvejus arba esant tėvų pareigų turėtojų susitarimui (2017 m. vasario 15 d. Sprendimo *W ir V*, C-499/15, EU:C:2017:118, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

22 Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnio 1 dalis atspindi šį tikslą, nes joje nustatyta bendroji jurisdikcijos taisyklė – bylose dėl tėvų pareigų ją turi valstybės narės, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai teisme iškeliama byla, teismai. Iš tiesų dėl geografinio artumo šie teismai paprastai gali geriausiai įvertinti priemones, kurių reikia imtis dėl vaiko interesų (2022 m. liepos 14 d. Sprendimo *CC (Vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos perkėlimas į trečiąją valstybę)*, C-572/21, EU:C:2022:562, 27 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

23 Vis dėlto pagal šio reglamento 8 straipsnio 2 dalį jurisdikcijos taisyklė, nustatyta šio 8 straipsnio 1 dalyje, taikoma nepažeidžiant, be kita ko, minėto reglamento 9 straipsnio.

24 Pagal Reglamento Nr. 2201/2003 9 straipsnio 1 dalį tais atvejais, kai vaikas teisėtai persikelia iš vienos valstybės narės į kitą ir įgyja ten naują nuolatinę gyvenamąją vietą, nukrypstant nuo šio reglamento 8 straipsnio, vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai tris mėnesius nuo persikėlimo išlaiko jurisdikciją, kad pakeistų sprendimą dėl bendravimo teisių,

priimtą toje valstybėje narėje iki vaiko persikėlimo, jeigu bendravimo teisių turėtojo pagal tą teismo sprendimą dėl bendravimo teisių nuolatinė gyvenamoji vieta ir toliau išlieka vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje.

25 Šio 9 straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad 9 straipsnio 1 dalyje numatytas jurisdikcijos išlaikymas netaikomas, jei bendravimo teisių turėtojas pripažino vaiko naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismų jurisdikciją, dalyvaudamas tuose teismuose nagrinėjamose bylose ir neginčydamas jų jurisdikcijos.

26 Taigi, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2201/2003 9 straipsnio formuluotę, šiame straipsnyje numatyta, kad valstybės narės, kurioje yra buvusi vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta, teismai išlaiko jurisdikciją bylose dėl bendravimo teisių, jei laikomasi penkių kumuliatyvių sąlygų.

27 Pagal pirmąją sąlygą reikalaujama, kad atitinkamas vaikas persikraustytų „teisėtai“ ir įgytų naują nuolatinę gyvenamąją vietą valstybėje narėje, į kurios teritoriją jis persikėlė. Antroji sąlyga yra ta, kad valstybės narės, kurioje yra buvusi šio vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta, teismai turėjo būti priėmę sprendimą dėl bendravimo teisių su vaiku prieš minėtam vaikui persikeliant. Pagal trečiąją sąlygą reikalaujama, kad bendravimo teisių turėtojas ir toliau turėtų nuolatinę gyvenamąją vietą valstybėje narėje, kurioje buvo vaiko ankstesnė nuolatinė gyvenamoji vieta. Pagal ketvirtąją sąlygą pastarosios valstybės narės teismams per tris mėnesius „nuo [atitinkamo vaiko] persikėlimo“ turėjo būti pateiktas prašymas pakeisti pirmąjį teismo sprendimą dėl bendravimo teisių, kurį jie priėmė iki šio persikėlimo. Pagal penktą ir paskutinę sąlygą bendravimo teisių turėtojas neturi būti sutikęs su šio vaiko naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismų jurisdikcija.

28 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių tik dėl žodžių „nuo persikėlimo“, kaip jie suprantami pagal Reglamento Nr. 2201/2003 9 straipsnio 1 dalį, aiškinimo. Jam kyla klausimas, ar šioje nuostatoje numatytas trijų mėnesių laikotarpis prasideda kitą dieną po faktinio atitinkamų vaikų persikėlimo dienos, t. y. šiuo atveju 2020 m. rugpjūčio 30 d., ar 2020 m. birželio 12 d., t. y. kitą dieną po teismo sprendimo, kuriame nustatyta vėlesnė šių vaikų nuolatinės gyvenamosios vietos pakeitimo data.

29 Iš aiškios šio 9 straipsnio 1 dalies formuluotės matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino pagal minėtą straipsnį vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos teismų jurisdikciją apriboti trijų mėnesių laikotarpiu nuo šio vaiko fizinio išvežimo iš vienos valstybės narės į kitą, kad joje būtų nustatyta jo nauja nuolatinė gyvenamoji vieta. Nė viena iš 9 straipsnio 1 dalies ar, vertinant plačiau, Reglamento Nr. 2201/2003 nuostatų neleidžia pripažinti, kad šis trijų mėnesių laikotarpis prasideda nuo įvykio, įvykusio prieš faktinį atitinkamo vaiko išvežimą, pavyzdžiui, teismo sprendimo, kuriuo nustatoma vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos pakeitimo data, prireikus ją atidedant.

30 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyta aplinkybė, kad teismo sprendimas, kuriuo iš pradžių buvo nustatytos bendravimo teisės, tapo galutinis prašymo pakeisti šį sprendimą pateikimo dieną, neturi reikšmės taikant Reglamento Nr. 2201/2003 9 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą jurisdikcijos taisyklę.

31 Iš tiesų toks prašymas dėl pakeitimo pateisinamas pasikeitusiomis aplinkybėmis, susijusiomis su atitinkamo vaiko persikėlimu ir jo nuolatinės gyvenamosios vietos perkėlimu į kitą valstybę narę, neatsižvelgiant į tai, kada buvo priimtas teismo sprendimas, kuriuo iš pradžių buvo nustatytos bendravimo teisės ir jų įgyvendinimo tvarka.

32 Taigi nacionalinis teismas negali remtis *res judicata* galia, kurią tam tikrais atvejais turi sprendimas, kuriuo iš pradžių buvo nustatytos bendravimo teisės ir jų įgyvendinimo tvarka, kad pripažintų nepriimtinu bendravimo teisių turėtojo pateiktą prašymą pakeisti šias bendravimo teises, nes priešingu atveju Reglamento Nr. 2201/2003 9 straipsnio 1 dalyje nurodytas trijų mėnesių laikotarpis, per kurį vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai, nukrypstant nuo šio reglamento 8 straipsnio, išlaiko jurisdikciją priimti sprendimą dėl tokio prašymo, taps neveiksmingas.

33 Iš to išplaukia, kad į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, jog Reglamento Nr. 2201/2003 9 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: trijų mėnesių laikotarpis, per kurį, nukrypstant nuo šio reglamento 8 straipsnio 1 dalies, vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai išlaiko jurisdikciją nagrinėti prašymą pakeisti galutinį sprendimą dėl bendravimo teisių, prasideda kitą dieną po to, kai vaikas faktiškai persikelia į savo naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybę narę.

Dėl antrojo klausimo

34 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamentas Nr. 2201/2003 turi būti aiškinamas taip, kad vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismas, turintis jurisdikciją priimti sprendimą iš esmės pagal šio reglamento 9 straipsnį, gali pasinaudoti minėto reglamento 15 straipsnyje numatyta galimybe perduoti bylą šio vaiko naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismui.

35 Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybė išimties tvarka valstybės narės teismams, turintiems jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, perduoti šią bylą arba konkrečią jos dalį kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismui, jeigu jis tinkamesnis nagrinėti bylą ir jeigu tai labiausiai atitinka vaiko interesus.

36 Šio 15 straipsnio 2-6 dalyse nurodytos sąlygos ir tvarka, kuriomis gali būti atliktas toks perdavimas kitam teismui.

37 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal minėto 15 straipsnio 4 dalį, jeigu šalys nesikreipia į kitos valstybės narės teismus per valstybės narės teismo, turinčio jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, nustatytą terminą, šis teismas „toliau naudojasi jurisdikcija pagal [Reglamento Nr. 2201/2003] 8–14 straipsnius“. Minėtas teismas taip pat toliau naudojasi jurisdikcija pagal šiuos 8–14 straipsnius, jeigu, kaip numatyta šio reglamento 15 straipsnio 5 dalyje, kitos valstybės narės teismai per šešias savaites nuo bylos iškėlimo juose dienos nepriėmė savo jurisdikcijos.

38 Tokiu būdu pats Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė, kad minėto reglamento 15 straipsnio 1 dalyje nustatytais įgaliojimais perduoti bylą gali naudotis valstybės narės teismas, kurio jurisdikcija grindžiama to paties reglamento 9 straipsniu.

39 Taip pat reikia pažymėti, kad nė viena Reglamento Nr. 2201/2003 nuostata neleidžia manyti, kad iš principo negalima pasinaudoti šia teise perduoti jurisdikciją vaiko naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismui.

40 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip iš esmės matyti iš 2018 m. spalio 4 d. Sprendimo *IQ* (C-478/17, EU:C:2018:812) 33 punkto, pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį valstybės narės teismui, turinčiam jurisdikciją nagrinėti bylą dėl tėvų valdžios iš esmės, leidžiama perduoti jurisdikciją dėl gautos visos bylos ar konkrečios tos bylos dalies teismui, kuris įprastai neturi jurisdikcijos nagrinėti tokios bylos, bet kuris tuo konkrečiu atveju turi būti laikomas „tinkamesniu“ jai nagrinėti.

41 Tačiau šiuo atveju, kaip teisingai pažymėjo Europos Komisija, skirtingai nei byloje, kurioje buvo priimtas tas sprendimas, kurioje abiejų atitinkamų valstybių narių teismai turėjo jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės atitinkamai pagal Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnio 1 dalį ir 12 straipsnį, dėl to Teisingumo Teismas atmetė galimybę tarp šių teismų taikyti šio reglamento 15 straipsnyje numatytą perdavimo teisę, nustatyta, kad šioje byloje *tribunal judiciaire de Nanterre* (Nantero pirmosios instancijos teismas) pripažino, jog neturi jurisdikcijos nagrinėti atitinkamų nepilnamečių vaikų motinos prašymo, be kita ko, dėl to, kad šių vaikų tėvas prašymą dėl bendravimo su vaikais ir jų apgyvendinimo teisių pakeitimo pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui per trijų mėnesių laikotarpį nuo šių vaikų teisėto perkėlimo, kaip numatyta šio reglamento 9 straipsnio 1 dalyje.

42 Be to, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos nematyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo galimybė pasinaudoti Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnyje numatyta perdavimo teise galėtų prieštarauti kitų šio reglamento nuostatų taikymui. Konkrečiai kalbant, neatrodo, kad Prancūzijos teismai turėtų jurisdikciją nagrinėti prašymą pakeisti bendravimo teises ir jų įgyvendinimo tvarką pagal minėto reglamento 10–14 straipsnius.

43 Vis dėlto reikia priminti, kad nacionalinis teismas, kuris ketina pasinaudoti šia perdavimo teise, pirmiausia turi įsitikinti, kad vaikas turi „konkretų ryšį“ su kita valstybe nare, antra, kad šios valstybės narės teismas yra „tinkamesnis“ nagrinėti tokią bylą ir, galiausiai, kad perdavimas „atitinka vaiko interesą“, laikantis šių trijų sąlygų išaiškinimo, kurį Teisingumo Teismas pateikė 2016 m. spalio 27 d. Sprendimo *D.* (C-428/15, EU:C:2016:819) 49–61 punktuose, taip pat 2019 m. liepos 10 d. Nutarties *EP (Tėvų pareigos ir tinkamesnis teismas)* (C-530/18, EU:C:2019:583) 31–34 ir 37–42 punktuose.

44 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamentas Nr. 2201/2003 turi būti aiškinamas taip: vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės pagal šio reglamento 9 straipsnį, gali pasinaudoti minėto reglamento 15 straipsnyje numatyta teise perduoti bylą naujos nuolatinės šio vaiko gyvenamosios vietos valstybės narės teismui, jeigu tenkinamos šiame 15 straipsnyje numatytos sąlygos.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

45 Kadangi šis procesas pagrindinių bylų šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (devintoji kolegija) nusprendžia:

1. **2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 9 straipsnio 1 dalis**

   turi būti aiškinama taip:

   trijų mėnesių laikotarpis, per kurį, nukrypstant nuo Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnio 1 dalies, vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai išlaiko jurisdikciją nagrinėti prašymą pakeisti galutinį sprendimą dėl bendravimo teisių, prasideda kitą dieną po to, kai vaikas faktiškai persikelia į savo naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybę narę.

2. **Reglamentas Nr. 2201/2003**

   turi būti aiškinamas taip:

   vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės pagal šio reglamento 9 straipsnį, gali pasinaudoti minėto reglamento 15 straipsnyje numatyta teise perduoti bylą naujos nuolatinės šio vaiko gyvenamosios vietos valstybės narės teismui, jeigu tenkinamos šiame 15 straipsnyje numatytos sąlygos.

Parašai.